

Vlado Augustin*, vlado.augustin@czs.si

Kaj delati v čebelnjaku pozimi?

Večina čebelarjev se v tem letnem času sprašuje, kako bodo čebelje družine prezimile in ali bodo spomladi pripravljene za dober začetek nove čebelarke sezone. Da bi se to uresničilo, mora čebelar poleg temeljnih priprav za zimo, opisanih v lanski 12. številki Slovenskega čebelarja, nenehno spremljati in nadzorovati, kaj se dogaja v čebelnjaku, ter po potrebi tudi posredovati. Pozimi morajo biti vsi posegi omejeni oziroma izvedeni po sili razmer.

Če imajo čebele dovolj hrane, lahko prenesejo še tako ostro zimo, škodijo pa jim nekateri pojavi, ki jih najlažje odkrijemo z opazovanjem žrel in čebeljih panjev, v najslabšem primeru pa s kratkotrajnim odpiranjem panjev (kadar je temperatura višja od 10 °C).

Eden izmed takšnih pojavov je voda na žrelih, kajti to je znak, da je panj preveč zapažen. Pozimi je vlaga v panjih normalen pojav in do neke mere celo koristna. Čebele imajo tako na voljo vodo za pripravo hrane za zalego, saj je pozimi in zgodaj spomladi ne morejo nabirati v naravi. Če panj ni dovolj zračen, se iz čebelje gručice dviga vlaga, ki ob dotiku s hladnim stropom kondenzira. Kapljice kondenzirane vode padajo po čebelji gruči in povzročajo nemir pri čebelah. To poveča porabo hrane, zaradi česar se v panju pojavi še več vlage, zato začne satje z medom in cvetnim prahom plesniti, plesniva obnožina pa je za čebele strupena.

Vlaga v panjih se pojavlja zaradi različnih razlogov. Panji ne smejo biti postavljeni na vlažnih, močvirnatih tleh, prav tako se moramo izogibati preveč zasenčenim stojiščem. Panji morajo biti postavljeni v zavetrju, saj močnejši vetrovi hitro spreminjajo mikroklimo v njih. Zato je z njih priporočljivo sneti vrata in zadnjo stran panjev čez zimo zapažiti s 3–4 cm debelo penasto gumo. Znano je, da je penasta guma odlični izolator, ki ne prepušča toplote, prepušča pa vlagu, tako da se ta med mrzlo zimo suši na zunanji strani. Tudi žrela panjev morajo biti povsem odprta, da v notranjost panja vdira svež zrak. Pri tem ne smemo pozabiti nastaviti kovinskih zapiral za zaščito panjev pred rovkami in mišmi.

Če je žrelo zasuto z mrtvimi čebelami, jih s palčko odstranimo in s trkanjem po panju preverimo stanje družine. Če čebele tiho enakomerno zašumijo in ta šum takoj preneha, je to znak, da je vse v naj-

lepšem redu. Če iz panja slišimo posamezne otožne glasove, je to znak, da je družina brez matice ali da jo pesti kakšna druga težava. Takšno družino je treba ob otoplitvi na hitro odpreti in preveriti njeno stanje. Če družini primanjkuje hrane, ji moramo to dodati takoj, kajti stradanje čebelje družine je preveč pogosto vzrok zimskih izgub čebeljih družin.

Vzrok stradanja je malomarnost čebelarja, saj je ta čebelam pozno poleti dodal premajhne količine hrane ali jih po točenju medu sploh ni nadomestil. Pomanjkanje hrane čez zimo je lahko tudi posledica ropanja čebel ali tihega ropja, ki ga čebelar ni pravočasno opazil, da bi ustrezno ukrepal. Lačni in oslabei družini odvzamemo prazne sate ter ji dodamo rezervne medene sate s cvetnim prahom. Sate s hrano najprej segrejemo na sobno temperaturo ter jih z vilicami odpremo ali vsaj napraskamo. Če je hrana daleč od gnezda, je treba nastrgani medeni sat dodati neposredno ob gnezdo. Kontrolo količine hrane lahko pri nakladnem panju preverimo tudi z rahlim dvigovanjem zadnje strani panja.

Če ugotovimo, da je čebelja družina zdrava, ni pa matice, jo obvezno združimo z rezervno družino. To moramo napraviti hitro, pri tem pa smo lahko brez skrbi, da bi se med čebelami obeh družin vnel spopad, saj pozimi ni nevarnosti takšnih sovražnih dejavnosti. Če se čebelja družina po trkanju ne odziva, je najverjetneje umrla. Iz takšnega panja odstranimo mrtve čebele, ga zapremo in ob prvi priložnosti odstranimo iz čebelnjaka, še posebej če smo posumili, da je vzrok odmrtja kaka bolezen. Pozneje, ko bo vreme toplejše, ga bomo očistili, obžgali s pliniskim gorilnikom, in če je potrebno, tudi prebarvali.

Če so žrela zaprta s snegom, jih ne očistimo, saj je sneg dober izolator in dodatna zaščita pred mra-

Izdelava naprav za čebelarstvo

FRANC SIRK, s. p.

SUBLIMATOR

041/516 578 www.sublimator.si

* Svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja

zom in vetrom. Panji pod njim prezimujejo pri isti temperaturi, to pa prispeva k dobremu počutju čebeljih družin. Čebelja gruča je bolj konstantna, presnavljanje je enakomernejše in poraba hrane manjša. Če so žrela zaledenela ali zaprta s poledenelim snegom, jih previdno očistimo. Ob morebitni odjugi in napovedanih toplih dni okoli čebelnjaka čim prej odstranimo sneg. Na tla nasujemo slamo, žaganje ali kak drug drobir. Če ob izletnih dneh pozimi zasnežena tla niso posuta z drobirjem, čebele na tleh otrpnejo in se nikoli več ne vrnejo v panj.

Če na podnici ali dnu panja najdemo čebeljo družino, ki je otrpnila od mraza, jo lahko rešimo tako, da jo preselimo v toplejši prostor. Tam čebele na podnici popršimo s toplo vodo, tako da še žive čebele oživijo. Če oživi večina čebel, takšen panj za stalno namestimo v topel in dobro zračen prostor, hkrati pa družini dodamo dovolj hrane za teden ali dva. Hrano ji dodajamo vse do pomladi, ko takšno družino postavimo na primerno mesto v čebelnjaku.

Rezultati testiranja prototipa osmukalnika

Nataša Lilek*, natasa.lilek@czs.si, **Boštjan Noč**, bostjan.noc@czs.si, in **Marjan Dolinšek**, dolinsek.marjan@gmail.com

V preteklosti smo že pisali, da si v ČZS prizadevamo za izboljšanje pridelave cvetnega prahu osmukanca, zaradi česar smo v minulih letih testirali osmukalnike, ki so na voljo na našem tržišču. Testirali smo le zunanje osmukalnike cvetnega prahu, saj so ti za večino slovenskih čebelarjev zaradi panjskega sistema najbolj uporabni. Po treh letih testiranja pa ugotovitve, žal, niso bile spodbudne.

Ugotovili smo, da večine osmukalnikov, ki so na voljo na našem tržišču, ne moremo namestiti brez poprejšnje domače predelave, poleg tega pa smo naleteli tudi na težave, ki so bile posledica kakovosti materialov, iz katerih so osmukalniki narejeni. Najpogostejše težave so bile, da osmukalnikov ni bilo mogoče preprosto namestiti na žrelo panja. Pri nekaterih smo morali za pritrditev uporabiti celo žeblice in mašiti odprtine, skozi katere so čebele uhajale v panj, ker osmukalniki na določenih mestih niso dovolj tesnili. Spet druge smo morali doma predelovati, da smo jih lažje pritrdili na žrelo panja. Težave so se pojavile tudi pri patentu odpiranja in zapiranja osmukalne ploščice, saj jo je velikokrat odprl/zaprl že sunek vetra. Težave so povzročale tudi različne osmukalne ploščice, pri katerih so bile odprtine za prehod prevelike, tako da so čebele skupaj z večino prinesenega cvetnega prahu brez težav uhajale v notranjost panja.

Pozimi čebele potrebujejo zgolj mir, kajti vsako vznemirjenje slabi stabilnost družine in njeno zdravstveno stanje. Zaradi nemira čebele porabijo veliko več hrane, ker pa pozimi ne morejo redno izletavati, kaj hitro zbolijo za grižo. Prav tako zaradi nemira se čebele bodisi posamič bodisi v skupini ločijo od gnezda, zaradi česar otprnejo od mraza, padejo na podnico in tam žalostno končajo.

Zaradi tega moramo preprečiti kakršno koli hojo okoli panjev, še posebej živali in živine. Prava nadloga za čebele so pozimi različne vrste ptic, ki niso odletele v južne kraje. Mnenja o tem, kako jih odgnati, so deljena. Nekateri menijo, da je treba v bližini obesiti hrano, ki bo ptice odvrnila od čebelnjaka, drugi pa trdijo, da jih prav to privablja k čebelnjaku.

Skratka, zima z nizkimi temperaturami in obilico snega je zelo kritično obdobje v življenju večine kopenskih živali v naših krajih. Ker čebele pri temu niso izjema, je naloga čebelarjev, da jim v tem obdobju omogočimo čim boljše življenjske razmere. ■

Velike pomanjkljivosti smo zaznali tudi pri predalčkih osmukalnikov. Ti so bili izdelani bodisi iz lesa bodisi iz plastike, velikokrat z različnimi robovi in zarezami, v katere se je zaril cvetni prah, nato pa v njih začel plesneti. Poleg tega jih je bilo zelo težko čistiti. Še posebej problematični pa so bili leseni predalčki, saj se je na lesu razvila črna plesen. Takšnih predalčkov kljub večkratnem pranju in odstranjevanju plesni z brusnim papirjem nismo nikoli več mogli popolnoma očistiti, premazovanje predalčkov z barvami za zaščito lesa pa ni priporočljivo. K povečane-

Prototip boljšega osmukalnika med testiranjem na raziskovalnem čebelnjaku

* Svetovalka JSSČ za zagotavljanje varne hrane